

ՄԱՅՐ ԴԻԻԱՆ ՄԻ. ՎԵՆԵՏԿՈՅ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

(Շարունակութիւն տես Բազմավեպ 1925, էջ 189)

ՃԻԱ.

Միշանկեալ ղէպքերով նախ տաւրաբախտ Սուրբաս կարծեցեալ եպիսկոպոսին յետին կարեկցական պահերը կը նկարագրուին մանրամասն. յետոյ կը յիշատակուին Արքահամ-Պետրոսի Հոովմայ վերջին օրերու շրջանէն քանի մը դժուարին պարագա. ներս, որոնք կաթողիկոսին կենսագրական պատմութեան հետ ուղղակի աղերս ունին:

Գերյայգելի և գերապատուելի տեսանք իմոյ յոյժ սիրով և խառնախոսքեամբ որչոյն մատուցանեմ

... Ի կողմանէ գերապայծառ Պատրիարքին մերոյ յայտ լիցի հրամանուցդ որ երբ սա Հրոմ եկաւ, մառոնիք, եւս առաւել մօնսինեօր ասիմանն մեծաւ սիրով պատվէին զնա. նաև որպէս այլ անգամ ծանուցի փափն և ոմանք կարտինալք յոյժ սէր ցուցին նմա. բայց զնալու ժողովական այլ կերպ փոխվեցաւ բանն, ոչ փափին կողմանէ, այլ կարտինալ փէթրան և ասիմանն հանդերձ այլ մառոնիք երես դարձուցին ի նմանէ. այս երկու պատճառաւ, մինն Սուրբաս վարդապետին կողմանէ կարտինալ փէթրան հրաման առաւ իրեան առ ի վերստին ձեռնադրել քահանայ և եպիսկոպոս վերոյիշեալ տէր սուրբասն. և սա ղէմ եկաց հրամանի նորին, զնաց և ծանոց փափին զանազան արքեմուշու Սուրբաս վարդապետին կողմանէ, և հրաման էառ ոչ օծել զնա եպիսկոպոս. և կարտինալ փէթրան այս բանի վերայ բարկացաւ, բայց զայիսին փութիթիքայով առանց արտաքսպալէս ցոյց տալով. այն օրերն Սուրբաս վ. փորք ինչ տկարութիւն ունէր. լսելով այս խապարն, սաստկացաւ տկարութիւնն նորին, մանաւանդ ջրվաթի կողմանէ անկաւ ի հոգեաբութիւն. զնացի տեսանել զնա. մառոնիք շրջապատեալ էին զնա. ի Հայոց ոչ ոք կայր անդ. Պատրիարքն եւս հանդերձ քահանայութ զնաց հայցել զնա առաջ քան մեռանիլն կտակ առաւ փոփականտան վասիս (?) և անդ թալվիլ և կարտինալ փէթրան վէժիլ. պատրիարքն զնաց ի թաղումն նորին հանդերձ եպիսկոպոսօք և քահանայութ. թէպէտ քահանայի կարգիւ մեռաւ, բայց թաղով իրր եպիսկոպոս արարին զթաղումն նորին. ետ իւրոյ մահվան ոմանք ասին և խոսեցան թէ նախատինքն և տրամութիւնն ըշտապեցոյց նմա զմահն իւր. բազումք կարծէին թէ շատ փող ունիցել, բայց ընդ ամէնն հագիւ հագար ուսկու՞թ հասանի. և մեր եկեղեցնայ ոչ ինչ թողաւ: Եւ երկրորդ պատճառն ասիմանին հակառակութեան այս է. Զ ամիս առաջ խապար եկաւ թէ մառոնոց պատրիարքն վաղճանել է և եպիսկոպոսք երկու Ֆոխա եղեալ Բ պատրիարք արարեալ են. և երկու զանազան էլ չի յղեալ են փափին խնդրելով զհաստատութիւն. և փափն ետ քննելոյ զբանն ոչ ընչացոյց զերկուսին զընտրողութիւնն և երրորդ ոմն ասկա կան ասիմանին անուանեաց Պատրիարք. ետ անուանելոյն հարցոյց մեր Պատրիարքին զորպիսութիւնն այս երրորդ անձին, և պատրիարքն մտածելով թէ հարկաւոր է ամենայն ոք մեծաւորաց մանաւանդ փափին զճմարիտն ասել, ծանուցել թէ ընտրեալ եպիսկոպոս բարի և խոհեմ արդ է, բայց թու[ր]թած իզբայր մի ունի յոյժ չար և բազում վնաս հասուցեալ է ազգին և աթոռոյն. և այս թուրքն առաւել մերձակայ ազգական է ասիմանին,

Ամի տեանն 1743, Օգոստոսի 3
[ի Հոովմ]
(Շարունակելի)

Խոնարհացոյն որդի և ծառայ
[պատկերահան] Յոհաննէս

Հ. ՂԵՈՒՆՏ ՏՅԱՆԿԱ